

Ce ar trebui și ce nu ar trebui să facă România în contextul crizei: Eurofanatismul

Florian Goldstein¹
Grupul de Presa Bursa

Sursa: Revista Inovația Socială nr. 1/2015 (ianuarie-iunie)

URL stabil: <http://www.inovatiasociala.ro/articol/145/>

Publicată de: Institutul de Cercetare a Calității Vieții

Revista Inovația Socială este o revistă online creată în cadrul proiectului „Inovația Socială - Factor al dezvoltării socio-economice”, proiect coordonat de Prof.dr. Cătălin Zamfir în cadrul Institutului de Cercetare a Calității Vieții. Această revistă utilizează politica liberului acces la conținut, pornind de la principiul conform căruia cercetarea deschisă publicului sporește schimbul global de cunoaștere. Inovația socială este o revistă electronică pe care cititorii o pot urmări pe măsură ce este scrisă și pe care o pot scrie ei înșiși. Revista va avea o apariție bianuală, dar fără a avea o dată de apariție, ci un interval în care este scrisă. Astfel, în lunile ianuarie-iunie va fi scris primul număr, iar în lunile iulie-decembrie va fi scris cel de-al doilea număr. În perioada respectivă, pe platforma online vor fi publicate în timp real contribuțiile și dialogurile generate între cititori și contribuitori.

Prin accesarea articolelor din arhiva Revistei Inovația Socială indicați acceptarea termenilor și condițiilor de utilizare care sunt disponibile la adresa <http://www.inovatiasociala.ro/> care indică, în parte, faptul că puteți utiliza copiile articolelor doar pentru utilizare personală, necomercială. Vă rugăm să contactați redacția pentru alte tipuri de utilizare la adresa contact@inovatiasociala.ro.

Orice copie a materialelor din Revista Inovația Socială trebuie să conțină aceeași notă de drepturi legale, așa cum apar acestea pe ecran sau tipărite.

---

¹ marketing@bursa.ro

Ce ar trebui și ce nu ar trebui să facă România în contextul crizei: Eurofanatismul

Florian Goldstein

Rezumat:

Nu șapte vaci slabe, ci vreo opt-nouă am visat, de când analiștii izolați au semnalat iminenta crizei financiare mondiale, așa că o parte din personalul autorităților a realizat că nu urmează șapte vaci grase, ba chiar, în vise, le apar schelete. Persistența crizei financiare, în pofida faptului că, an de an continuă să fie decernate Premiile Nobel în economie, insinuează descurajare colectivă și decepție față de capacitatea noastră să ne imaginăm soluția problemelor pe care ni le-am creat, astfel că, "euroscepticii" de ieri au devenit astăzi "realiști", în timp ce optimistii, "eurofanataci". Este, probabil, motivul pentru care, în acest început de an 2015, subiectul crizei mondiale a devenit favoritul conferințelor selecte de la noi, care au prins să-și pună și problema ca România ar trebui să joace și ea un rol în context și ce-ar putea ea să facă pentru sine, ca organizație statală spre folosul cetățenilor săi. Textul care urmează este răspunsul unei asemenea solicitări.

Cuvinte cheie: Criza economică, teoria ciclurilor economice

Abstract:

It was not seven slim cows, but about eight or nine that I have dreamed since the analysts have signaled the emergence of the global financial crisis, such that the authorities realized that skeletons would appear in their dreams and not seven fat cows. The persistence of the financial crisis, despite the fact that each year the Nobel Prize for economy continues to be awarded points to a deception and discouragement towards our capacity to imagine solutions to the problems we have created for ourselves. In this way, yesterday's "euro-skeptics" became today's "realists", while the optimists became the "euro-fanatics". This is likely the reason why the topic of the world crisis has become a favorite in the conferences which emphasize that Romania should play its role in this context but are still wondering about the role it should play for itself, as a state organization interested in the welfare of its citizens. The following text provides an answer to such a request.

Keywords: Economic crisis, economic cycles' theory

CELE TREI RĂSPUNSURI

Dacă întrebarea "Ce va face România, în contextul crizei?" i-ar fi pusă unui profet, iar profetul acela aș fi eu, atunci aș răspunde: "Nimic". Noi nu ne-am sincronizat niciodată decât sub conducere despotică sau drept reacție la tiranie și din perspectiva acestei experiențe istorice, la amenințarea relativ conceptuală a crizei singura noastră reacție previzibilă este că nu vom face nimic; nu este verosimil că ne-am mobiliza organizat de-a lungul vreunei strategii - nici la nivelul politicului și administrării și nici (cu atât mai puțin) popular. "Nimic"

este singurul răspuns și nu are trei variante. Dar întrebarea nu este adresată profeților, pentru că întrebarea nu este practică, ci teoretică: "Ce ar trebui să facă România în contextul crizei mondiale?"

Cu toate că această formulare schimbă datele problemei, totuși capacitatea de răspuns pare cam îngustă. Experții noștri financiari - de la ziariști și profesori, până la bancheri, teoreticieni ai finanțelor și academicieni - deși dau un singur răspuns, mai oferă și o critică a acestui răspuns și furnizează și un non-răspuns, acoperind, aparent, necesarul multumitor de "trei" răspunsuri. Non-răspunsul este "Nu știu"; el nu implică neaparat discursul, poate fi exprimat prin simpla ridicare din umeri. Ceea ce numim "răspuns" este rezumat de formularea "Să respectăm regulile"(înțelegând prin asta "regulile Uniunii Europene"), sub argumentul că nu avem alternativă și că "trebuie" (sau este mai bine) să împărțăm destinul UE. Dar, Zona Euro este amenințată de disoluție și în această eventualitate, însăși Uniunea Europeană capătă statut de "experiment", astfel că răspunsul, altădată meritoriu și aplaudat, devine "eurofanatic" - un fel de confuzie între apartenența la NATO și calitatea de membru UE. Adineauri, tocmai am criticat răspunsul, dar cei care se exprimă "politically correct" nu o fac în acest fel frust, ci, doar, își exprimă prudența, îndemnând la rezervă față de obiectivul adoptării monedei euro și la oarece expectativă vizavi de aderarea la proiectul Uniunii Bancare Europene, pentru ca evoluțiile din ultimul an îl fac să pară din ce în ce mai inconsistent. Totuși, nimeni nu afirmă ca răspunsul "să respectăm regulile" este greșit. Dar el este greșit. Apropape ca n-am întâlnit pe nimeni, pâna acum, care să spună că am putea să ne apucăm de treabă și că tocmai asta ar trebui să facem. Exista excepții.

CÂT MAI DUREAZĂ CRIZA?

Prin 1925, un economist sovietic pe numele său Nikolai Kondratiev (căzut ulterior în dizgrația lui Stalin), a introdus în știința economiei mistică "teorie a ciclurilor" (crizele alternează fatalmente cu avântul, ceva de genul "dupa noapte, vine zi"), care, deși nu este decât empirism, se prezintă pe sine drept lege. "Teoria ciclurilor" a fost adoptată entuziast de economiștii anticomuniști, convertind-o să nască speranța în această perioadă a crizei, când cu toții așteptăm ca economia să zdrobească străfundurile și apoi, "comme il faut", să se relanseze către suprafața, ca să ne putem relua obișnuințele. Dacă "teoria ciclurilor" ar fi fost o lege a economiei, atunci tot bănetul cheltuit de statele europene și de SUA în strădania să strunească prăbușirea piețelor financiare ar fi fost irosit inutil, pentru că nu aveam de ce să ne zbatem întratât - ar fi fost de ajuns să așteptăm cu răbdare ciclul de revigorare economică.

Încăpățânată, criză persistă, ba chiar se adâncește și se amplifică. De fapt, intuim că trăim un alt moment economic decât cel al lui Kondratiev de acum nouăzeci de ani, când masa monetară planetară, de exemplu, evolua orizontal, iar nu asimptotic la verticală, ca astăzi (grafic, sinusoida ciclurilor are sens doar pe orizontală; pe verticală, însă, tinde la nonsens).

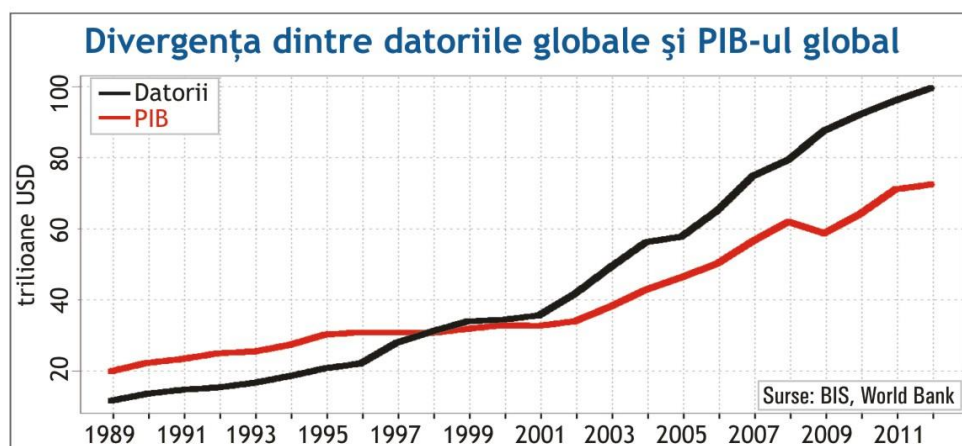
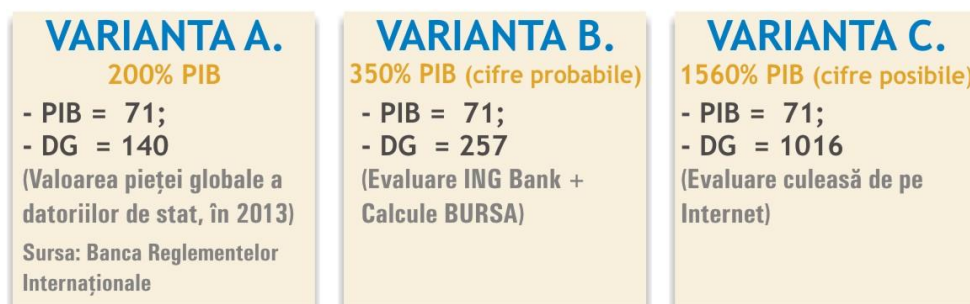
Așanumita "relaxare cantitativă" găsită de americani drept "soluție" la supraîndatorarea statelor (și la surparea sistemului bancar - măsura adoptată "în extremis" și de Uniunea Europeană), nu reprezintă decât "emisiune de datorie", marcând hotarul ingeniozității în știința economiei: datoriile prea mari să mai poată fi plătite, sânt "rezolvate", absurd, prin mai mare îndatorare¹. Absurditatea naște suspiciunea că, de fapt, modelul economico-financiar dezvoltat pe mecanismul creditării cu dobândă și-a pierdut funcția de autoreglare, adică exact funcția presupusă de "teoria ciclurilor".

Este această criză manifestarea unei limite a viabilității modelului economiei bazate pe creditul cu dobânda?

Aproximații pentru Datoria Globală,

exprimate în trilioane de dolari

(valoarea PIB-ului de 71 de trilioane \$, furnizată de Banca Mondială, pentru anul 2012):

Graficul evoluției Produsului Intern Brut planetar, în raport cu cel al evoluției datoriei globale sugerează răspunsul afirmativ: da, ne găsim la capăt de linie, tendințele celor doi indicatori sânt divergențe - comportamentul economic dovedește nesăbuința ireversibilității în cadrul sistemului bazat pe creditare cu dobândă.

Prin urmare, putem suspecta că, în principiu, criza financiară mondială nu este doar actuală, ci definitivă. Putem suspecta că modelul de dezvoltare bazat pe creditul cu dobânda va fi înlocuit, în timpul vieții noastre, cu altceva, stârnindu-ne imaginația. Sunt semne distincte că procesul a început, deja, de câțiva ani, iar calendarul său viitor poate fi aproximat.

CE POATE FACE ROMÂNIA?

Odată formulată această suspiciune că misticul ciclu al revigorării economico-financiare bazat pe credit cu dobândă este așteptat zadarnic, putem configura ce ne-ar fi potrivit nouă să facem. Mai întâi, ar trebui să

devenim conștienți că noi ne aflăm într-o criză economică proprie, internă, fără nici o legătură cu aceea mondială, venită din succesivele tranziții dintr-o organizare social-economică în alta, în ultimul veac și jumătate, regimuri niciodată consacrate de facto, aspecte specifice obștei sătești conviețuind bine cu reflexe comuniste, suprapuse peste iobăgia angajată în societatea informațională, dezvoltând afaceri capitaliste. Acest talmeș-balmeș în disprețul regulilor poate să devină un avantaj când regulile se dovedesc disfuncționale, făcându-ne mai permeabili la un model satisfactor al viitorului, cu atât mai mult cu cât dispunem de o sensibilitate națională cultivată pentru dadaism, absurd și istoria religiilor. Concomitent, am putea să ne îngrijim, practic, de agricultură, ca să ne asigurăm securitatea alimentară.

Securitatea alimentară ne-ar oferi posibilitatea să dezbatem cu zâmbetul pe buze toată această problematică a crizei, să gustăm privilegiul că îi sântem contemporani, să trăim înfiorarea că ne aflăm pe pragul altei lumi - să visăm. Securitatea alimentară oferă independență față de organismele financiare internaționale, care pot să nu fie privite drept "un rău necesar", ci drept organizații amenințate de dezagregarea sistemului pe care îl păstoresc.

Experții noștri în macroeconomie și cei din agricultură pot imagina strategia națională de realizare a securității alimentare, de unde să înceapă, pașii concreți și timing-ul; după mine, ar trebui să începem de la sistemul de irigații (în indiferent ce natură a proprietății), gestionat de obști locale, după reguli simple (precum cele studiate de laureata premiului Nobel Elinor Ostrom, în Punjab - India). O agricultură dezvoltată ne-ar asigura prezentul. Viitorul ni l-am putea asigura prin performanța internațională în câteva domenii sau într-un domeniu de excelență, de pildă în informatica, unde ar fi de ajuns un proiect și bunăvoința guvernamentală pentru mobilizarea coerentă a forțelor de care dispunem.

Nici asigurarea prezentului, prin agricultura și nici asigurarea viitorului, prin informatica, nu ar reclama investiții de stat, ci doar atenția sa și toleranța pentru decizia policentrică, cea locală, implicată. Desigur, răspunsurile acestea sunt incomplete. Dar sugerează că ar exista alternativa, pentru noi, la eventualitatea disoluției Uniunii Europene și că nu suntem obligați la "eurofanatism". Sugerează că ne-am putea face un "plan B" față de desemnarea "să respectăm regulile", și, întrucât acest "plan B" ne este oricum cerut de Uniunea Europeană ca program de dezvoltare națională, el ar trebui să devină "planul A". Sugerează că am putea face ceva pentru noi și că am putea deveni exemplu. În principiu.

ⁱ Recomandările formulate de laureații Premiului Nobel în economie, ca Uniunea Europeană să se federalizeze ca stat, după modelul Statelor Unite ale Americii, au în vedere să asigure condițiile politice și fiscale necesare eficienței acestei "soluții" a "relaxării cantitative" adoptate de americani, trecând sub tăcere ca, de fapt, aceasta asazisa "rezolvare" se bazează pe statutul de "monedă internațională" a dolarului american, importând bunuri și servicii de peste graniță, în schimbul emisiunii de monedă; fiind echivalenta unei măsuri de forță aplicate străinătății, ea nu poate fi decât vremelnică și deci nu reprezintă o rezolvare autentică a crizei, ci o soluție locală, specifică națiunii celei mai puternice. Mobilizarea statelor BRICS și inițiativa de data recentă a Chinei să edifice o bancă alternativă la Banca Mondială, sânt acțiuni care urmăresc ruperea "Bandeii Mobius" pe care circulă dolarul (dat drept model speculativ pentru euro).